

СТАНОВИЩЕ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“ в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Изготвил становището: доц. д-р Петър Пандушев Чобанов, катедра „Финанси“, УНСС

Автор на дисертационния труд – Владимир Христов Сиркаров, докторант в катедра „Финанси и кредит“, СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Тема на дисертационния труд: „Предизвикателства пред съвременната парична политика и оптимизиране на управлението на паричните агрегати“

Научен ръководител: доц. д-р Александър Петров Ганчев

Основание за написване на становището: Заповед No. 1035/02.12.2021 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

I. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд е с обем 198 стандартни страници, като се състои от въведение, три глави, заключение, списък на използвани литературни и интернет източници. Използвани са 31 фигури и 11 таблици. Списъкът с използваната литература включва 104 заглавия. По темата на дисертационния труд са направени 4 публикации, от които една студия, две статии и един доклад на научна конференция.

Дисертационният труд е посветен на актуална и обществено значима тема, като паричната политика е изправена пред сериозни предизвикателства в последните години, които се отнасят и до възможностите за управление на паричните агрегати.

Основната цел на дисертационния труд е комплексното изследване на възможностите за оптимизиране на изчисляването на паричното предлагане чрез конструиране на паричен агрегат, който съответства на теоретичната основа за парите като универсално средство за размяна.

Обект на дисертационния труд е паричното предлагане.

Предмет на изследването е инструментариумът за измерване на паричното предлагане и дефинирането на неговите теоретични, монетарни и количествени характеристики.

Изследователската теза е, че „класическите парични агрегати в условията на парични системи с необезпечени пари не представят коректно паричното предлагане, поради което съществува възможност за оптимизиране на точността на измерването му посредством паричен агрегат, отчитащ изцяло функцията на парите като окончателно платежно средство при всички възможни транзакции“.

Във въведението са представени актуалността и значението, целите и задачите, обектът и предметът на изследването. Формулирани са изследователската теза и ограничителните условия пред изследването. Разгледани са подходите и методите на изследване. Направен е общ преглед на структурата на дисертацията.

В първа глава са разгледани парите като икономически феномен. Представен е хронологичен анализ на развитието на парите като всеобщ еквивалент. Разгледани са методологическите характеристики на регресионната теорема на Лудвиг фон Мизес, Дефинирани са функциите на парите от икономическа и финансова перспектива. Зададена е типология на парите и някои икономически характеристики на техни заместители.

В глава втора са представени паричните системи от еволюционна и теоретична гледна точка. Проследена е еволюционната характеристика на паричните системи от класическия златен стандарт до системата от Бретън Уудс. Финансовите и исторически характеристики на паричните системи са разгледани в условията на необезпечени пари. Критично са анализирани традиционните концепции за изчисляване и управление на паричните агрегати.

Трета глава е посветена на оптимизиране на управлението на паричните агрегати. Предложена е методологическа оптимизация на технологията за измерване на паричното предлагане. Конструиран е монетарен агрегат, който да отразява действителното предлагане на пари, което да спомогне за оптимизиране на измерването на това предлагане. Извършен е емпиричен анализ на влиянието на паричното предлагане върху основни макроикономически индикатори.

Заклучението представя основните резултати и изводи от направеното изследване.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е посветен на актуален проблем, като се отличава и с научна оригиналност по отношение на неговото разглеждане и анализ. Макроикономическите индикатори, в това число и паричните агрегати, не трябва да се

приемат за статични, а е необходимо да се съобразяват с динамиката на икономическите явления и процеси.

След Глобалната криза, както и в ситуацията на пандемия, предизвикателствата пред паричната политика са видими, като централните банки не съумяват да се справят с основната си цел – осигуряване на стабилност на цените. Една от възможните причини е и липсата на достатъчно адекватна представа за паричната маса, което ограничава нейното оптимално управление.

Авторът използва подходящ научен стил и демонстрира задълбочени познания по темата. Обхванати са голям обем статистическа информация и индикатори, като данните са представени коректно, с изрично посочване на съответните източници. Изследователските методи са използвани адекватно и авторът демонстрира висока степен на познания в това отношение.

Публикациите по темата на дисертационния труд са допълнителен аргумент относно степента на подготвеност на докторанта и осигуряването на публичност по отношение на резултатите от изследването. По този начин се изпълняват напълно изискванията по отношение на необходимите точки от публикации.

Авторефератът е в обем от 47 страници и отговаря на всички формални изисквания. Той представя адекватно и синтезирано дисертационния труд, както и научните приноси, публикации, декларацията за оригиналност и възможни насоки за бъдещи изследвания.

III. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Авторът е формулирал шест основни приноса, които са посочени в автореферата. Те са изведени коректно, което ми дава основание да ги приема като напълно реалистични и базирани на конкретните изследователски резултати. Те разширяват и обогатяват емпиричното знание, като по конкретната проблематика не са налични достатъчно задълбочени публикации по темата. Това прави дисертационния труд особено полезен както за академичната общност, така и за формулирането и прилагането на паричната политика.

Конкретните приноси са в следните направления:

- Изведена е дедуктивно обоснована концепция за парите като универсално разменно средство, като на тази основа се прави класификационна характеристика на паричните форми;

- Дефинират се основните етапи на развитие на паричните системи и са изведени техните основни финансово-икономически характеристики;
- Разкрива се, че класическите парични агрегати M1 и M2 не представят коректно паричното предлагане, защото липсата на точна методологическа дефиниция на стандартните пари и паричните заместители при тяхното изграждане води до това, че те включат елементи, които нямат парични характеристики поради невъзможността им, чрез тях да бъдат пряко погасявани монетарни задължения, възникнали при всяка възможна икономическа транзакция;
- Извършена е методологическа оптимизация на технологията по структуриране и измерване на паричното предлагане;
- Предлага се и се обосновава нов паричен агрегат AMS (Actual Money Supply), отразяващ действителното парично предлагане и позволяващ разграничаване на икономическите ефекти, породени от кредитните транзакции и незабавните икономически транзакции, изолиране на макро-икономическото влияние на стандартните пари и паричните заместители и провеждането на ефективна и ефикасна парична политика от страна на централните банки.
- Чрез емпиричен анализ се доказва, че паричният агрегат AMS има сходна с агрегата M2 и много по-силна от агрегата M1 способност да описва динамиката на основни макроикономически променливи за икономиката на САЩ и че приоритетът на паричната политика на Федералния резерв на САЩ трябва да бъде поставен основно върху ценовата стабилност, а не върху заетостта

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки

Демонстрираните знания и тяхната реализация на практика в това самостоятелно и завършено научно изследване ми дават основание да не отправя съществени критични бележки. Препоръката ми е дисертантът да продължи да се развива академично и да публикува нови изследвания по тази и сходни теми.

Въпроси към дисертанта

1. Възможно ли е да се направи паралел с ЕЦБ по отношение на изместването на фокуса от поведението на паричните агрегати и последвалия провал в изпълнението на основната цел на паричната политика – ценовата стабилност?
2. Кои са основните предизвикателства пред съвременната парична система?

3. Кои са основните практически ползи от конструирания от Вас паричен агрегат?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Може да се направи заключение, че дисертационният труд има характера на актуално, обосновано, самостоятелно и завършено научно изследване, с високо качество и полезност за практиката. Авторът притежава и демонстрира значителни знания и много добре развити изследователски умения. Докторант Владимир Сиркаров изпълнява напълно и коректно минималните национални изисквания по ЗРАСРБ.

Това ми дава основание уверено да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторант Владимир Христов Сиркаров образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“.

София
05.01.2022 г.

Рецензент:
/доц. д-р Петър Чобанов/